

A Bethlen Gábor Alapítvány 2018. évi díjazottjai

„Mi minden erőt, ami a haza javára akar és tud lenni,
nem eltiporni, hanem együvé fogni kívánunk.”

2018. november 15-én tartotta harminckettedik díjátadó ünnepségét a Bethlen Gábor Alapítvány az immáron hagyományosnak számító helyszínén, a Pesti Vármegeyháza Dísztermében. A résztvevőket Tarnai Richárd Pest megyei kormány megbízott köszöntötte.

Az idei egyetlen Bethlen Gábor-díjat Komlóssy József erdőmérnök, kisebbségi jogvédő, a határainkon túli magyarság egyik fontos szószólója kapta. Márton Áron Emlékérem kitüntetésben részesült Barsi Balázs ferences szerzetes, hitszónok; a Heltai nagycsalád és Heltai György kémikus; valamint Pék László felvidéki tanár, oktatáspolitikus. Tamási Áron-díjjal Papp Endrét, a *Hitel* főszerkesztőjét ismerték el. Idén sor került a Székelyföld jövőjéért ösztöndíj átadására: a baróti Medgyesi Attilát (Kolozsvári Műszaki Egyetem) és a sepsiszentgyörgyi Boér Mátét (Babeş-Bolyai Tudományegyetem) díjazták. A második alkalommal kiírt Bethlen Gábor Kutatói Ösztöndíj-pályázat nagy érdeklődés közepette zajlott – a díjátadón egy első és négy második díjat osztottak ki.

Az est folyamán egy Teleki Pál Érdemérem kitüntetés átadására is sor került: Zabolai Csekme Éva kisebbségi jogvédő, korábbi ENSZ-tisztviselő most vette át az elismerést. A többi érdemérem átadására – a hagyományoknak megfelelően – az Alapítvány június 4-én tartott, trianoni békediktátumra emlékező rendezvényén került sor. Ekkor kitüntetésben részesült a Magyar Patrióták Közössége; Bata János költő, publicista, a délvidéki *Aracs* szerkesztője; dr. Hoffmann Rózsa tanár, oktatáspolitikus; dr. Horváth László orvos, a felvidéki magyarság támogatója, valamint Jerzy Snopek egyetemi tanár, Lengyelország budapesti nagykövete.

A novemberi díjátadón lélekemelő énekével közreműködött Maczkó Mária énekművész. A résztvevők szomorú kötelességüknek is eleget tettek: néma felállással emlékeztek meg az Alapítványért sokat tevő, az év folyamán távozott Szervátiusz Tibor szobrászművészről és Nagy András grafikusról.

Bethlen Gábor-díjas

Komlóssy József

Komlóssy József Budapesten született 1936. március 9-én. Svájci, kanadai és magyar állampolgár. Svájcban Dübendorf, Kanadában Torontó, Magyarországon Szigliget a megszokott tartózkodási helye. Kisebbségvédő szakjogász és politikusi munkássága már várt arra az elismerésre, hogy a magyarság szolgálataért Bethlen Gábor-díjban részesüljön.

A Bethlen Gábor Alapítvány alapító okirata értelmében a Bethlen Gábor-díjat „azon személyek vagy közösségek kapják, akik életművükkel, áldozatos munkájukkal sokat tettek nemzetünk értékeinek megőrzése, gyarapítása és Közép-Európa népeinek békés együttélése érdekében”.

Mindazok szellemi közösségébe, akik eddig ebben a díjban részesültek, nem váratlanul lép be Komlóssy József.

A Kárpát-medence népeinek a közös életét és egymásrautaltságát már gyermekként megismerte, mert az akkor Magyarország testéhez visszatért Szilágy megyében kezdte meg általános iskolai tanulmányait. Édesapja rokonsága Ung, Zemplén és Bereg megyékhez kötődött, édesanyja szűkebb pátriája gyergyószéki székely, az ottaniakkal különösen erős Komlóssy József kapcsolata. Tavaly például Gyergyóremete egy olyan beruházását segítette 40 000 euró támogatással, amelynek hozama a jövőben rendszeresen a helyi oktatás céljait szolgálja. Amikor 2016-ban Gyergyóditró díszpolgára lett, a kitüntetés alkalmával azt mondta: „Ditrói Puskás Kálmán unokája elment, de most hazatért. Kötelességem a segítés. Ezzel tartozom a családomnak, a nemzetemnek.”

A Szilágyságban elkezdett általános iskolai tanulmányait Budapesten fejezte be. Az Erdészeti Technikumot Debrecenben végezte el. Felsőfokú tanulmányait 1954-től a soproni Erdőmérnöki Főiskolán kezdte. Családi hagyományt követett, mert nagyapjának a testvére Selmecbányán a Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskolát végezte el. A főiskola a magyar közigazgatás megszűnésével 1919-ben Sopronba települt át.

1956 őszén Komlóssy József rendszeresen járt kocsikísérőként Budapestre. A Nyugat-Európából érkező gyógyszereket és kötszereket szállították a kórházakba. Október 26-án a Móricz Zsigmond körtéren gépkocsijukat államvédelmis karhatalmisták vették tűz alá, és csak a szerencsének köszönhető, hogy elmenekülhettek. Utolsó szállítmányukat teljesítve november 4-ére virradó éjjel hagyták el a fővárost, és indultak vissza Sopronba. Ott értesültek a hajnali nagy erejű szovjet támadásról. Mivel a diákok jelentős része ellenállást tervezett – amit megghiúsított egy tiszt, aki használhatatlanná tette a nehézfegyvereket –, a megtorlástól tartva a többség a menekülés mellett döntött. Komlóssy József is beszédet mondott az otthon maradó diáktársainak. Elmondta, hogy nem egy jobb életért mondanak búcsút Magyarországnak, hanem azért, hogy ne legyen bántódásuk, továbbá hogy barátokat és nemzetközi támogatókat szerezzenek.

Szinte az összes évfolyamtársa és a tanári kar egy része elmenekült. Kanada vállalta, hogy menedéket ad kétszáz magyarnak, a diákoknak és a tanáraiknak. A kanadai kormány külön „magyar tagozatot” indított a Brit Kolumbiai Egyetemen. Az itt tanuló magyar diákok azóta is összetartanak, évente találkoznak, és a Vancouverben megjelenő *Kapocs* című folyóirat hasábjain adnak hírt magunkról. Tanulmányi átlaguk jobb volt, mint a kanadai társaiké, és közülük majdnem háromszor annyian szereztek magasabb képesítést, mint a párhuzamos évfolyamok hallgatói. Major Richárdékkal magam is találkoztam, kötődésük a történelmi hazához, áldozatos munkásságuk a nemzeti emigráció aranykönyvében példázatos. Amire büszkéek lehetünk: az európai értelemben vett gyakorlati erdőművelést, a klasszikus erdőgazdálkodást az 1957-ben a tanulmányaikat itt folytató soproni főiskola hallgatói és tanárai honosították meg Kanada-szerte. Komlóssy József 1960-ban itt szerezte meg erdőmérnöki oklevelét.

Komlóssy József erdőmérnöként a kanadai erdőekben dolgozott, majd 1962-ben Svájcba települt át. A Zürichi Műegyetem Kultúr- és Építőmérnöki Karán tanult, és a svájci hegyekben épített utakat. Kedves vidéke a Jura-hegység volt, mert domborzatát és növényzetét tekintve nagyon hasonlít a Székelyföldre. 30 esztendő alatt több mint 250 kilométernyi út, valamint két alagút terveit készítette el. Tervezőirodáját 1996-ban számolta fel, hogy minden idejét legfontosabb életcéljának, az egyetemes magyarság szolgálatának szentelhesse.

Az 56-os menekülteknek az ősszmagyarság iránti elkötelezettsége magától értetődő volt. Ez az elkötelezettség erősödött benne 1963-tól, amikor lehetősége volt egy erdélyi utazásra. Nagybátyja a visszautazása előtt azt kérdezte tőle: „Beutaztad fél Erdélyt, láttál, tapasztaltál. Gyermekként, nem önszántadból mentél el, és ma ott élsz Svájcban, abban a szabad és szép országban. Mondd, mit fogsz tenni az itthon maradottakért?” Komlóssy Józsefnek azóta életcélja, hogy lehetőségei határáig szolgálja az egyetemes magyarság fennmaradását.

Nemzetközi téren 1986-tól kezdődött Komlóssy József aktív szerepvállalása. Egyik alapító tagja és alelnöke volt a zürichi Kisebbségvédő Társaságnak. Ez idő tájt egy erdélyi útját követően az Egyesült Államokban a Fehér Házba bejáratos magyarok magukkal vitték, hogy a Külügyminisztérium több szakértőjének beszámoljon a Romániában élő magyar kisebbség helyzetéről. Később tudta meg, hogy volt oka a tájékoztatás kérésének: Zbigniew Brzezinski, az amerikai elnök tanácsadója két nap múlva Romániába utazott. Akkor nagyon átérezte kisebbségvédő munkájának a fontosságát, és hálát adott az Úrnak azért, hogy előzőleg személyesen beszélhetett Brzezinski elnöki tanácsadóval.

A Keresztény Munkavállalók Szövetsége Zürichben, az SOS Transsilvánia Társaság pedig Genfben szervezte meg az első tiltakozásokat a romániai falurombolások ellen. Ezek képviselőitében közreműködött abban, hogy az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága a falurombolás gyakorlata miatt elmarasztalja Romániát. Titkára volt a Nemzetközi Erdély Bizottságnak, amelyik több nemzetközi fórumon tiltakozott a romániai falurombolások ellen. Ceaușescu bukása után, 1989-ben a Bizottság segélyszállítmányok sorát indította el Nyugat-Európából

Erdélybe és Moldvába. Megemlítendő, hogy a Nemzetközi Erdély Bizottságnak dr. Barki Éva Maria volt az elnöke, akinek áldozatos munkásságát 2017-ben szintén Bethlen Gábor-díjjal ismertük el.

1992-ben a délvidéki Hunyadi Szövetség kérésére dél-tiroli, dán és svájci kisebbségi jogvédő szervezetek megfigyelőivel együtt Bácskába és a Bánátba látogatott. A megfigyelők meggyőződhetnek az erőszakos besorozások gyakorlatáról és szerbek betelepítéséről az atrocitások miatt elkergetett magyarok otthonaiba. A következő genfi emberjogi konferencián mindezeket a jogsértéseket pontos számadatokkal tudta Komlóssy József alátámasztani.

1990-ben már ismertté vált kisebbségvédő szerepe, és meghívták az Európai Népek Föderális Uniójának az elnökségébe. Az Európai Népek Föderális Unióját 1949-ben azzal a céllal alapították Versailles-ban, hogy Európa minden nemzetiségének szószólója legyen országaik kormányánál és a nemzetközi szervezetek különböző fórumain. Az uniónak jelenleg 34 európai országból a bretonoktól a krími tatárokig mintegy száz tagszervezete van, közöttük a környező országokban élő magyar szervezetek is. Európa 750 millió lakosa közül 110 millió kisebbségi. A hetven európai nyelvből mindössze 31 államnyelv. A Föderális Unió kisebbségvédő munkásságának elismeréséül az Európai Tanácsnál és az ENSZ-nél elnyerte a tanácsadói státust és rangot. Tagszervezeteinek száma ma már meghaladja a százat. A Föderális Unió a tagszervezeteinek kérésére – köztük vannak a határon túli magyar pártok is – ténymegállapító bizottságokat küld az egyes országokba panaszok és sérelmek kivizsgálására. Komlóssy József 1994-től több mint egy évtizedig alelnöki tisztséget viselt ebben a szervezetben. Alelnöki súlya is szerepet játszott abban, hogy ténymegállapító bizottságok keresték fel az elmúlt évtizedekben Románia, Magyarország, Ukrajna, Szerbia és Szlovákia kormányait és helyhatóságait. Kiemelt fontosságot tulajdonított annak, hogy a térség országainak az emberi jogok és a kisebbségi jogokkal kapcsolatban vállalt kötelezettségei betartását az ENSZ, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) vagy az Európa Tanács ellenőrizze és számon is kérje. Az első ilyen tényfeltáró út 1993 pünkösdjén Erdélybe vezetett. A delegáció hivatalos jelentését több kormányhoz és nemzetközi szervezethez is eljuttatták. A jelentés alapján az Európa Tanács összeállította azokat a feltételeket, amelyek teljesítéséhez kötötte Románia Európa Tanács tagságát.

Elismert kisebbségvédő szereplőként 1993 után az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának betartását ellenőrző Emberi Jogi Bizottság ülésein is rendszeresen felszólalt.

Az Európai Népek Föderális Unióját az Európa Tanács 1997-ben felkérte, hogy vizsgálja meg a Szlovák Köztársaság kisebbségi politikáját. A tanulmányt Komlóssy József alelnök jegyezte. A dokumentum felsorolja Szlovákia nemzetközileg vállalt kötelezettségeit, és szembeállítja az újonnan hozott törvényeivel és kormányrendeleteivel. Rámutat arra, hogy Szlovákia csak részben teljesíti azon kötelezettségeit, amelyeket az Európa Tanácsba való felvételekor vállalt. Néhány fontos megállapítás: „A szlovák nyelvtörvény 11 esetben súlyosan megsérti a pol-

gári és politikai jogok nemzetközi konvencióját, és számos nemzetközi és regionális szerződés szellemének mond ellent. [...] A magyar óvodákban és iskolákban a szülők és diákok tiltakozása ellenére a kétnyelvű oktatás erőszakolása kimondottan sérti az alapvető emberi jogi konvenciónak és más nemzetközi dokumentumoknak az előírásait. A tervezett oktatási intézkedések ellen 55 663 érintett magyar szülő tiltakozott az aláírásával.”

1998-ban a moldvai csángók kisebbségi sorskérdéseinek a vizsgálatát kezdeményezte Komlóssy József. A tényfeltáró útra elkísérték őket csángókkal foglalkozó erdélyi és magyarországi néprajzkutatók, valamint egy, a bukaresti parlament tagjaként a csángó ügyet felvállaló képviselő. A csoport Bákóban találkozott a Moldvai Csángómagyarok Szövetségének vezetőivel, továbbá egyszerű csángó emberekkel, valamint a megyei önkormányzat és a tanfelügyelőség vezetőivel. A megbeszélések során egyértelművé vált, hogy noha Románia érvényben levő törvényei lehetővé teszik, hogy a csángók kérjék a magyar nyelv oktatásának bevezetését, a törvény betartásáért felelős megyei hatóságok erre a legkisebb hajlandóságot sem mutatják. A kedvezőtlen tapasztalatokat összegezve készült el az Európa Tanács moldvai csángókról szóló első jelentése, amely vázolta emberi jogi helyzetük megoldatlanságát, az anyanyelvű oktatás és vallásgyakorlat hiányát és általában a román állam általi elismertségük elégtelenségéből fakadó problémákat. E jelentés alapján fel lehetett venni a moldvai magyarok helyzetének témáját az Európa Tanács munkatervébe.

Komlóssy József 2000-ben tett tényfeltáró útjának tapasztalatai szerint a csángó szülők a Bákó megyei Pusztinán, Klézsén és Lészpeden kérelmezték a magyar nyelvű oktatás megindítását, de a megye prefektusa megfenyegette őket – miszerint „nem tudják garantálni a személyi biztonságukat” –, az iskolaigazgatók pedig megtagadták kérelmük átvételét. A helyi polgármesterek, továbbá a római katolikus egyház plébánosai és a jászvásári érsek is határozottan ellelnezték ezt a kezdeményezést. Sőt Klézsén a lelkészük azt is megtiltotta, hogy magyarul imádkozzanak, vagy hogy otthon magyarul beszéljenek.

Hosszas küzdelem árán a helyi lakosság és a tanítók áldozatvállalásának eredményeként Moldvában évtizedes megfélemlítések után a 2002/2003-as tanévtől az állami oktatás keretén belül a Bákó megyei Pusztinán és Klézsén fakultatív alapon beindult a magyar nyelv oktatása. Ez az eredmény az Európa Tanács fellépése és Komlóssy József nélkül nem született volna meg. 2008-ban 14 moldvai helységben (állami iskolákban) 992 tanuló, 5 helyszínen pedig iskolán kívül 500 gyerek tanulta felmenői magyar anyanyelvét 31 oktató irányításával.

2000-ben jelent meg Zelei Miklós *A kettézárt falu* című könyve Szelmencről, az ukrán-szlovák határvonal által kettészelt faluról. Az ezer éven át Magyarországhoz tartozó két ikerfalut 1945 januárjában nagyhatalmi érdek alapján vágta szét, elválasztva egymástól a falu temetőjének két részét, sok portát, kertet és lakóházat. A testvéreket, szülőket és gyermekeket, közeli rokonokat is szétválasztotta a szlovák-ukrán határ, és ellehetetlenítette a köztük levő kap-

csolattartást. 2002-ben a szlovák oldalon, egy Nagyszelmencen élő lakos panaszkolt, hogy az ukrán oldalon, Kisszelmencen tőle csak nyolcvan méterre, talán két-percnyi járásra lakik az unokatestvére. „Ha át akarok jutni hozzájuk, akkor kétszer kell elutaznom Eperjesre a vízumért. Először kitöltöm a formanyomtatványt, fizetek ötszáz korona illetéket, aztán másfél-két hét múlva mehetek érte. Ez összevissza hatszáznyolcvan kilométer. A túloldalra a felsőnémedi határátkelőn és Ungváron keresztül jutok el. Több mint hétszázötven kilométert kell autóznom, hogy átöllelhessem a tőlünk karnyújtásnyira élő rokonságot.” A szlovák és az ukrán hatóságok évekig vonakodtak attól, hogy határátkelőt nyissanak a kettévágott magyar falu lakói számára. Komlóssy József felkarolta a szelmeneciek ügyét. 2003 nyarán Nagyszelmencre látogatott a Kelet-Közép-Európai Nemzeti Kisebbségeket Támogató Tanács alelnökeként Nagy Andrással, a Magyar–Amerikai Kongresszusi Kapcsolatok Központjának vezetőjével. A helybeliek a határ két oldalán egy-egy félbevágott székelkaput állítottak fel a hiányolt teljes kapu jelzésére. 2004-ben már az amerikai kongresszus emberi jogi frakciója rendezett itt tájékoztató meghallgatást, amelyre meghívták a két polgármestert, Szlovákia és Ukrajna nagyköveteit, illetve az Európai Unió washingtoni delegációjának vezetőjét. Amerikai képviselők levelet írtak Pozsonyba, Kijevbe és Brüsszelbe a határátkelő mielőbbi megnyitását szorgalmazva. A Komlóssy József által keltett diplomáciai figyelem eredményeként lebontották az utat elzáró szögesdrótot, és 2005 karácsonyán megnyílt a régóta igényelt közúti átkelő a falu két része között. A világon sok összeépült települést választ szét országhatár, de talán egyetlen olyan van – a két Szelmenec –, ahol ugyanannak a főútnak a határ két oldalán ugyanaz a neve. A közös főút a határátkelő kiharcolójának emlékezetére az ő nevét viseli.

Komlóssy József rendszeresen ellátogat Selmecebányára, soproni alma matere megalapításának színhelyére. A soproni erdőmérnöki kar jogelődjét, a Bányatiszti Iskolát III. Károly alapította 1735-ben Selmecebányán, Mária Terézia 1762-ben akadémiai rangra emelte. „Mi Sopronban megőriztük a selmecebányai örökséget és szellemet!” – emlékezett vissza Komlóssy József. „Ha valakit az Akadémia polgárává fogadott, megszűntek a társadalmi különbségek... Ez engem a mai napig meghat és lelkesít. A selmeci-soproni szellemiség a mai napig él bennünk, amelyet így jellemezhetnék: hazaszeretet, szakmaszeretet, bajtársiasság.” Örömmel tapasztalta, hogy Selmecebányán is fokozatosan felelevenítették a régi diák hagyományokat, és évente tartanak egy főiskolai emlékünnepséget. Ekkor bánya- és erdőmérnökök, kohómérnökök, nemzetiségüket tekintve szlovákok, csehek, morvák, lengyelek, németek és persze magyarok hajdani egyenruhákban vonulnak fel a régi diákdalokat énekelve. Néhány évvel ezelőtt a szlovák nacionalisták sörösüvegekkel dobálták meg a felvonuló magyarokat, ma már a magyar öregdiákokat is megtapsolja a közönség. „Amikor a Szent Katalin-templom ökumenikus szertartásán felhangzottak magyarul a zoltárok és egyházi énekek, és mindenki együtt énekelt, akkor úgy éreztem – mondta Komlóssy József –, hogy Selmecebánya egy napra ismét magyar lett.”

A kisebbségi sorsok figyelemmel kísérése sok tényfeltáró utazást igényel, emellett részt kell venni az eredményeket összegző nemzetközi üléseken is. 2004 óta, amióta Magyarország tagja lett az Európai Uniónak, rendszeresen, akár mint felszólaló, akár mint előadó jelen van a Kisebbségi Munkacsoport – az úgynevezett „Intergroup” – ülésein. 25 éve állandó résztvevője az Európa Tanács közgyűléseinek és a Helyi és Regionális Önkormányzatok kongresszusainak. Kisebbségvédő civil szervezetek képviselőiben részt vett több uniós charta kidolgozásában, így a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Kartájának vagy az Önkormányzati Kartának a megalkotásában.

A Magyarok Világszövetségében több éven át dolgozott a Stratégiai Bizottságban. Sajnos sem akkor, sem a 2000 utáni évtizedben az országnak nem volt általánosan elfogadott nemzetstratégiája úgy, mint a világ sikeresnek mondható népeinek. A kétharmados kormánytöbbség most pótolja ezt a mulasztást. Gyakori résztvevője hazai kisebbségvédő civil szervezetek munkájának vagy rendezvényeinek. Így előadásokat tartott 2007-ben a Kárpát-medencei Magyar Közművelődési Egyesületek Fórumain. A Bethlen Gábor Alapítvány rendezvényein is több esetben – így tavaly, 2017-ben is – részt vett.

Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács szakértő csoportjában 2003-ban szerepet vállalt egy régiókra vonatkozó kerettörvény, illetve egy Székelyföld különleges jogállású régióra irányuló, kollektív jogokat is előíró törvénytervezet kidolgozásában.

A kollektív jogoknak Magyarországon régi hagyománya van. II. Géza királyunk 1150 körül közösségi jogokat adott az Erdélybe települt szászoknak. Unokája, II. Endre király 1224-ben megerősítette nagyapjának a szász autonómiát kinyilvánító oklevelét, amelynek legfontosabb rendelkezései a szász közigazgatásra és bíraskodásra, a szász közösségi földtulajdonra és a szász városok kereskedelmére vonatkoztak. II. Endre király megerősítő oklevele – az Andreanum – védelmében az erdélyi szász nemzet 700 éven át a magyar állam keretein belül zavartalanul létezett, míg az utolsó 70 évnyi román uralom megsemmisítette őket. Komlóssy József az Andreanum egy másolatát 2004-ben átadta az Európa Tanács főtítkárnak, és ez a másolat azóta is a főtítkári iroda falát díszíti, jelezve, hogy a nemzetfenntartó közösségi jogok gyakorlata több száz éves hagyomány, és nem a modern emberi jogok tudományának a terméke.

2017-ben a Bálványosi Nyári Szabadegyetem *Önrendelkezés Európában* témakörében Komlóssy József is előadást tartott.

Az elmúlt évtizedekben mintegy 80 szakcikke, tanulmánya és előadása jelent meg. Ezek legfontosabb mondanivalója, miszerint „Európa egységét a változottság jelenti. Célunk, hogy megteremtsük a régiók Európáját, ahol minden népcsoport számára a szülőföldjén, az ország politikai határain belül nem csupán a fennmaradásnak, hanem a zavartalan fejlődésnek is adva van minden kulturális, gazdasági és politikai feltétele. [...] A teljes egyenlőség elérése, a többségi lakossággal szembeni természetes hátrányos megkülönböztetés kiegyenlítése érdekében a csoportokat és a hozzájuk tartozókat különleges védelem joga ille-

ti meg. Ezen védelem körébe elsősorban az alábbiakra vonatkozó rendelkezések tartoznak: nyelv, iskola, saját szervezetek, akadálytalan kapcsolattartás, tájékoztatás, a közszolgálatban való foglalkoztatás, politikai képviselő, autonómia, az együttes rendelkezés joga. [...] Valamely népcsoport vagy az ahhoz tartozó személyek jogvédelme az emberi jogok egyik alapvető részét képezi. Rendkívül lényeges alkotóeleme annak, ami az igazságot, a demokráciát, az egyensúlyt s vele a békét biztosítja Európában. [...] Annak érdekében, hogy Európában a népcsoportproblémák végre nyugvópontra kerüljenek, a személyes emberi jogokat feltétlenül ki kell egészíteni a kollektív jogok gyakorlásának jogával csakúgy, mint az autonómiához való joggal! [...] Most nem fegyverrel, hanem kultúrával kell vívni a harcot. A hadviselés modern stratégiája a népeket úgy gyűri le, hogy igyekszik elhomályosítani – elvenni – az identitásukat. Ezért a legfontosabb nemzeti öntudatunk megtartása.”

Már uniós tagságunk előtt feltűnt neki a brüsszeli bürokrácia kettős mércéje. 2000-ben megfogalmazta, hogy ennek gyakorlata szétfeszítheti az Európai Uniót. „Alapelvem, hogy csak akkor van reményünk az egységes Európa megteremtésére, ha egységes mértékegységet használunk.”

Komlóssy József díjakkal és kitüntetéssel elismert életútját most a Bethlen Gábor-díj is erősíti, mert életművével, áldozatos munkájával sokat tett nemzetünk értékeinek megőrzése, gyarapítása és Közép-Európa népeinek békés együttélése érdekében.

Lezsák Sándor

Márton Áron-émlékermesek

Barsi Balázs

Amikor valakinek a pályafutását, életművét méltatjuk, jó, ha közelről ismerjük az illető életútjának állomásait, munkásságát, műveit. Ugyanakkor az is fontos, hogy sikerüljön egy bizonyos távolságot is felvenni, hogy nagyobb rálátással legyünk a pályára, az életműre. Ami engem illet, hálás vagyok a gondviselő Istennek és természetesen Balázs atyának, hogy tanítványa, a kilencvenes évek elejétől pedig munkatársa, barátja is lehetek. Ennek alapján akár könnyű dolgom is lehetne, amikor az ő sokoldalú tevékenységének méltatására vállalkozom. Azonban az, hogy több mint harminc éve hallgatom Barsi Balázs igehirdetését, és azzal is megtisztelt, hogy rám bízta gondolatainak, beszédeinek írásba foglalását, kötetbe szerkesztését, a kétségtelen áldás mellett, mint felkért laudátornak, nehézséget is okoz. Bakos István ügyvivő kurátor úr segített megtalálni azt a nézőpontot, melyből megfelelő távlatba helyezve tudok rátekinteni Barsi Balázs több évtizedes nevelői és igehirdetői munkásságára. Kurátor úr felkérő levelében hangsúlyozta, hogy ez alkalommal az ihletett hitszónokot, a szerzetes lelkipásztort, a Márton Áron-émlékérem kitüntetettjeként laudáljuk, ami sajátos

kontextusba helyezi az ő egyéniségét és munkásságát. Ez a biztatás adott inspirációt ahhoz, hogy Barsi Balázs munkásságát bátorítok Isten szolgája, Márton Áron püspök életútjával párhuzamba állítani, és kiemelni három pontot, ahol ez a két életút, szolgálát összeér, s így közös tanúságtételt hordoz.

Az első közös pont, hogy a nagy erdélyi főpaphoz hasonlóan Barsi Balázs is az egyszerű nép fiaként látta meg a napvilágot, és mindmáig az egyszerű nép fia is maradt. Igaz, hogy egyetememet végzett, Strasbourgban doktorált, sokat olvasott ember – ahogy Márton Áron is az volt –, de soha nem szakadt el attól a földtől, attól a közegetől, amelybe született és ahol nevelkedett. Szülőfaluja, Sióagárd neki ma is a világ közepe, a Tolnai-dombság lankái mind a mai napig vonatkoztatási pontok maradtak számára. Élt a Pilis hegyei között, Nógrád dombos-vidéken, immár húsz éve Sümegen a hegyek és a síkság találkozásánál, többször megcsodálta az Alpok és a Tátra égbe nyúló csúcsait, de a szívéhez legközelebb mégis csak a Szekszárd környéki szelíd, termékeny dombok állnak. Ez számára a tápláló szülő- és anyaföld, a tejjel-mézzel folyó Kánaán. Valahányszor gyermekkoráról beszél vagy ír Balázs atya, azt mindig mint paradicsomi idillt emlegeti. Volt itt folyó, kert, gyümölcs, mint az Édenben, de legfőképp a szülők, nagyszülők és testvérek nagy-nagy szeretete egymás iránt. Ez tette otthonukat a kommunizmus legsötétebb éveiben is a boldogság szigetévé. Az édesanya, Erzsébet néni csöndes, odaadó szolgálata, az édesapa, Feri bácsi állandó derűje, humora (melyet Balázs atya mindig irigyel, pedig ő is örökölt belőle jócskán), a nagymama evangéliumi történetei, melyek rendre így kezdődtek: „Amikor az Úr Jézus a földön járt...”, az „öspörös úr”, dr. Sudár Dezső mély teológiájú, mégis élményszámba menő hittanórái, Agnéta és Alojzia orsolyita nővérek zsolozsmázása mind-mind megjelölték és alakították a fogékony és érzékeny lelkét.

Sokoldalú tehetsége már általános iskolás korában megmutatkozott. Érdekelte az irodalom, volt érzéke a zenéhez, a nővérektől zongorázni tanult, festgetett, ő készítette például a ballagási osztálytablót. Ezekben talentumait mind a mai napig kamatoztatja, igazi amatőrként, a szó eredeti és nemes értelmében, szívét-lelkét beleadva az alkotásba. Ír sok-sok elmélkedést, melyek olykor a költészet szárnyán felröppenve verssé alakulnak, orgonál miséken, harmóniumozik Isten dicsőségére és a maga kedvtelésére, fest tájképet, ikont, falfreskót és oltárképet. Nagyon szereti a könyveket, lelki mestereinek műveit kiváltképpen, de nem ragaszkodik hozzá mint tárgyhoz, hanem miután elolvasva magába szívta, szintetizálta a lényegét, továbbadja, hogy más is épüljön általa.

Általános iskolai éveit követően a következő állomás Győr, a bencés gimnázium. A szerető nagycsalád védettségében felserdült gyermek most az egyházi iskola óvó szárnyai alatt bontakoztathatja tovább tehetségét. Ebben nagyformátumú tanáregyéniségek vannak segítségére: Holenda Barnabás igazgató, akinek reggelente a templom egyik mellékoltáránál ministrál, az osztályfőnök úr, Kelemen Atanáz, továbbá Bánhegyi Jób, Nádaszi Alfonz, Jáki Teodóz... A négy év alatt megjelöli a bencés lelkiség, a monasztikus élet nyugalma, stabilitása s különö-

sen a liturgia, mely mindmáig a legbensőbb szívügye. Közben jár a karmelita templomba is, és titokban viseli a skapulárét, illetve itt kerül kezébe Pálffy Anna grófnő Szent Ferencről írt életrajza, melynek hatására elhatározza: ferences lesz. 1964-ben, az érettségi után Esztergomban magára is ölti Szent Ferenc barna ruháját, majd a noviciátusi év letöltése után megkezdte teológiai tanulmányait, ezt követően pedig magyar–oroszlakos tanári diplomát szerzett. 1971-ben szenteli pappá Cserháti József püspök szülőfalujában. Innen kerül első állomás helyére, Esztergomba, majd biblikus tanulmányokra Strasbourgba, ahol két évet tölt, és francia nyelven írja meg hatszáz oldalas doktori disszertációját a gazdag ifjú meghívástörténetéről.

Akárhol jár, mindenütt Sióagárd kulturális nagykövete: népszerűsíti a sióagárdi népviseletet, népművészeti motívumokkal díszített bútorokkal rendezi be az esztergomi gimnázium fogadószobáját, külföldi vendégeit megismerteti szűkebb pátriája gazdag kincseivel. Innen hozza nemcsak ízes tájszólását, a népművészet iránti vonzalmát, hanem mindenekelőtt azt a szilárd és megingathatatlan értékrendet, amelyet a valóság szeretete, a józan paraszti ésszéként aposztrofált egészséges realitásérzék, a természetes és természetfölötti szerves egymásra épülése jellemez. Vallásos hitének, teológiai műveltségének, az emberről és az ember hivatásáról szóló karakteres tanításának mind-mind ez a forrásvidéke. Innen meríti példáit, hitelét és meggyőző erejét. S bár már szülei nem élnek, és a szülői házat is eladták, nyári szabadságát mind a mai napig Sióagárdon tölti – évről évre itt pihen, itt töltődik fel fizikai és lelki értelemben egyaránt.

A másik, Márton Áronnal közös pont mindkettejük nevelői, lelki vezetői attitűdje. Márton Áron fiatal papként egy fiúkollégiumban lett nevelő, és Balázs atya első állomása is a ferencesek fiúgimnáziuma és kollégiuma volt Esztergomban. Mintegy húsz éven át állt a 14-18 éves kamasz fiúk mellett tanárként, prefektusként, lelki vezetőként, és adott életre szóló útvalót nekik. Míg más tanár atyák barátságos közvetlenségükkel vagy éppen szigorú fellépésükkel vívtak ki tekintélyt maguknak, Balázs atya sodró lendületével, a fiatalok értelmét megszólító, szívig hatoló, olykor provokatív prédikációival, elemi erejű hittanóráival váltott ki páratlan hatást. A gimnázium lelki motorja volt: hittanóráin kívül az érdeklődőknek úgynevezett „kispapedzéseket” tartott, kórust vezetett, szombat esti elmélkedései stencilezett lapokon közkézen forogtak, gyóntatószéke előtt hosszú sorokban álltak a diákok.

Ezzel párhuzamosan még nem volt harmincéves, amikor rábízták a novíciások nevelését is, melyet rekordideig, két évtizedig folytatott, előbb Esztergomban, majd a kilencvenes évek elejétől Szécsényben, a rend ősi, a rendszerváltáskor visszakapott noviciátusi házában.

Nehéz, felelősségteljes és nem a leghálásabb feladat volt ez. Az újoncokat ő vezette be a ferences lelkiségbe, évről évre tanította az alapokat, küszködött a hiányosságok pótlásával, és mire a kis közösség összeszokott, s harmonikusan tudott együtt élni és dolgozni, lejárt az egy év – ők elmentek, s jöttek helyettük új arcok, új nevek, új feladatok. Persze több mint húsz év távlatából azért nem

kis dolog azt látni, hogy a jelenlegi magyar ferencesek derékhada – beleértve az erdélyi provinciát is – mind az ő keze alól került ki, mindegyiküket megje-
lölte a ferencességnek sajátosan Barsi Balázs-stílusú, szenvedélyes és megalku-
vást nem ismerő megélése.

Tanárként, nevelőként egyaránt igényes volt, a mércét mindenkor magasra állította. Szavait itták a diákok és a rendi növendékek, példáját pedig igyekeztek követni. Hatásának egyik titka szuggesztív, magával ragadó előadásmódja, mely ugyancsak rokonítja a nagy erdélyi püspökkel, de ahogy Márton Áronról, úgy róla is elmondható, hogy beszédei, tanítása mindenekelőtt azért tudott olyan erővel hatni a hallgatóságára, mert szavait életmódja és hétköznapi cse-
lekedetei hitelesítették. Negyvenegynéhány évvel ezelőtt fiatal szerzetestanár-
ként ugyanúgy, mint később rendi nevelőként és ma országosan ismert hitszó-
nokként mindig a lényegre mondta és mondja, frissessége, lendülete, lobogása az évtizedek folyamán mit sem változott. S miközben hangvétele az alkalom-
hoz, a hallgatósághoz, a műfajhoz illeszkedve más és más, hivatkozásai a leg-
újabb szakirodalom, példái pedig az aktuális társadalmi-politikai jelenségek és körülmények fényében változnak, elkötelezettsége szilárd és megingathatat-
lan, és az eszményeihez való hűségén keresztül megnyilatkozó, szenvedélyes ragaszkodása Jézus Krisztushoz áttüzesíti mindenfajta megnyilatkozását. Ez-
által vált tanítványai, rendtagok és világiak számára is egy életre meghatározó példává, stabil vonatkoztatási ponttá, a helyes irányt biztosan mutató világító-
toronnyá.

És itt érünk el a harmadik közös ponthoz: Barsi Balázs, Márton Áronhoz hasonlóan, akaratán kívül is politikus, sőt politikai tényező. Márton Áron életrajzában olvasom, hogy Serédi Jusztinián hercegprímás halála után, 1945 májusában XII. Piusz pápa Márton Áront szerette volna bíborossá kinevez-
ni, azonban Rákosi Mátyás heves tiltakozása miatt végül Mindszenty Józsefet választotta. A kommunisták ugyanis jobban tartottak a nagy tudású és kariz-
matikus gyulafehérvári püspöktől, mint az addigi, közismerten antifasiszta veszprémi püspöktől. (Más kérdés, hogy aztán Mindszentyvel sem mentek sokra...)

Néhány évtizeddel később Barsi Balázs is magára vont a kommunisták fi-
gyelmét, s mint a rendszerváltás után megnyíló archívumok aktáiból kiderül, mindent meg is tettek annak megakadályozására, hogy a gimnázium igaz-
gatója legyen. Sőt egy nyolcvanas évek elején készült titkos állambiztonsági jelentésben ezt olvashatjuk: „...Barsi rendi körökben a tartományfőnökségre esélyes személyként emlegetik. Figyelembe véve nevezett nagyfokú vallásos-
ságát, a rend érdekében eddig kifejtett aktív tevékenységét, a rendtagok több-
sége előtt szimpatikus aszkétikus életét, esetleges kinevezése számunkra ked-
vezőtlen lenne.” A diktatúra szemében a hit radikalizmusa és mindenekelőtt a hiteles keresztény élet mindig is valós veszélyforrást jelent. De amilyen szeny-
nyes ez a félelem, olyan szálnalmas az ebből fakadó megoldás. Azzal, hogy Márton Áron nem Magyarország hercegprímása, hanem „csak” Erdély püspö-

ke, később címzetes érseke lett, mérsékelni nem sikerült hatását, kisugárzását, legfeljebb hatóköre lett egy kicsit más fókuszú. Azzal, hogy Barsi Balázs a kommunizmus idején nem lett tartományfőnök vagy igazgató, hanem „csak” hittanár és novíciusmester, hatása nem lett sem szűkebb körű, sem kisebb intenzitású, sőt: még inkább felszabadult a diákok, rendi növendékek, fiatalok és családok lelki szolgálatára, utat mutatva nekik a megalkuvás nélküli evangéliumi életre.

Azután elkövetkezett a rendszerváltás, amikor egy darabig talán úgy tűnhetett, hogy a kommunizmus bukása után Barsi Balázs úgy válik a médiában is ismert egyházi személyiséggé, hogy a vallás- és szólásszabadság jegyében senkit nem fog zavarni, amit mond. De bizonyos körökben mindjárt a kilencvenes évek elején „kiverte a biztosítékot” azzal, hogy határozottan állást foglalt a magzati élet védelmében, kikelt a világnézetileg semleges iskola és nevelés hazugsága ellen, és bár – Márton Áronnal ellentétben – soha nem ült börtönben vagy házi őrizetben, hosszú évekkal ezelőtt megjövendölte, ami sajnos a nyugati, túlfellett demokráciákban mára kézzel fogható valósággá vált: hogy az igazi, elkötelezett keresztény élet és vallásosság szűrni fogja a tolerancia és a másság elfogadása bajnokainak a szemét, és Jézus Krisztus hűséges követőjének lenni a liberális demokráciában ugyanúgy áldozatot kíván, illetve hátrányos megkülönböztetést, esetenként valóságos üldöztetést von maga után, mint a diktatúrában.

Miközben tudatosan távol tartja magát a napi politikától, a mai napig nyíltan kimond olyan dolgokat, melyek a politikailag korrekt beszédmod hívei számára tabunak számítanak. Kiáll az egy férfi és egy nő életre szóló házasságának szentsége és felbonthatatlansága mellett, hitet tesz az emberi élet fogantatástól a természetes halálig tartó sérthetlensége mellett, nem hagyja szó nélkül bizonyos zsidó–keresztény eredetű szavak, fogalmak észrevétlen kiüresítését vagy jelentésük alattomos megváltoztatását, és prófétai erővel vetíti előre a keresztény Európa pusztulását, amennyiben meg nem térünk, és fel nem hagyunk az éppen divatos bálványistenek imádatával.

Ez a prófétai szerep, melyet a rendalapító, Assisi Szent Ferenc hűséges tanítványaként vállalt, ugyancsak rokonítja Isten szolgája Márton Áron püspökkel, aki ugyan egy másik államban, egy másik korban, eltérő társadalmi-politikai helyzetben, de ugyanannak a Jézus Krisztusnak volt megalkuvást nem ismerő, a bűnnel soha le nem paktáló, állhatatos tanúja.

E gondolatokkal köszöntöm a mai estén a szülőföldjéhez, keresztény és magyar gyökereihez mindenkor hűséges, az életpéldájával és tanításával nemzedékeket Krisztushoz vezető, Isten országa ügyében politikai állásfoglalástól sem visszariadó Barsi Balázst, az embert, a nevelőt, a szerzetes-pap-prófétát, a Márton Áron-emlékérem 2018. évi kitüntetettjét. Isten éltesse!

Telek Péter Pál

Heltai nagycsalád és Heltai György

Alapítványunk harmadik rendhagyó kitüntetését a Heltai nagycsaládnak és dr. Heltai György professzor emeritusnak adományozta kuratóriumunk. (Alapítványunk első rendhagyó kitüntetését, amikor nem egy személyt díjaztunk, 1990-ben a Püski házaspár kapta. Sándor bácsi és Ilus néni együtt vették át szolgálatukért a díjjal járó Bethlen Gábor-bronzérmét, Péterffy László alkotását és az oklevelet. A második rendhagyó alkalom 2009-ben volt, akkor a Kilencek költőcsoport tagjai vették át a Bethlen Gábor-díjjal járó, személyre szóló bronzplakettjeiket és okleveleiket. Maga a közös díj – Mezey Katalin közreműködésével – az *Elérhetetlen föld* új kiadásában testesült meg.

A Heltai család egykori kollégista tagjait az Eötvös Kollégium Baráti Köre 2007–2012 között zajló *Eötvös kollégisták voltak* sorozata estjén – 2008. november 19-én, egy évtizede – mutattam be. Ekkor beszélgettem a család ELTE-n végzett tagjaival először, együtt. A gödöllői Heltaiak közül Gyurkát és Palit kortárs kollégistatársként jól ismertem, a korábban végzett Miklóst és Terézt csak látásból, az ifjú Jánost még úgysem. Megragadott a bemutatkozó beszélgetést átható lelki, szellemi összhang, a másokra figyelő pedagógus megnyilvánulása, a szolidaritás, amit leginkább a hangadó rangidős testvér, Miklós képviselt. A 2017-es *Kincses Kalendárium*nak a pedagógus Heltai családról közölt *Tanítani jó – a Heltaiak példája: A mi örökségünk az iskola* című remek összeállítása (Balázs Gusztáv) a szegedi Tanárképző Főiskolán végzett másik három pedagógus Heltai – Katalin, Julianna és Bálint – sorsáról is tájékoztatott.

A családot példásan nevelő, Nagyszalontáról Gödöllőre repatriált pedagógus szülők nyolc gyermeke közül a legidősebb Heltai Miklós, aki apjuk halála óta, testvérei bizalmából, örökölte a „családfő” szerepét. Miklós történelem-latin szakos tanár. 1941-ben született, 1964-ben, az Eötvös Kollégium tagjaként végzett az ELTE BTK-n. Péceli pályakezdése után, 1973-tól harminc éven át az akkoriban az ország legjobb középiskolái közé sorolt Gödöllői Török Ignác Gimnázium tanára és igazgatója. Testvéreinek többsége, négy gyermeke közül hárman pedagógusok. Miklós Karácsony Sándornak – édesapja egykori osztályfőnökének, a család patrónusának, a magyar neveléstudomány megújítójának – nemcsak keresztfia, hanem pedagógiai örökségének elismert képviselője is. A magyar pedagógustársadalom kiemelkedő alakja, akinek szakmai fórumokon hitele van. Alapító vezetője a Karácsony Sándor életművét kiadó és ismertető Csökmei Körnek (1991). Amikor 2011-ben Bedő György jóvoltából – Bíró Zoltán és Nagy András közreműködésével – vállalkoztam a *Magyar örökség – Kairosz* értékfeltáró könyvsorozat szerkesztésére, elsők között Heltai Miklóst kértem meg a Karácsony Sándor pedagógiáját népszerűsítő könyv összeállítására. A sorozat 2. kiadványaként, 2012 karácsonyára megjelent művének ma már minden magyar pedagógus kézikönyvtárában ott kellene lennie. Sajnos nincsen ott. Még az új NAT-tervezetben sem érzékeltem szellemiségét, hatását. Miklós azonban elkötelezett értékmentő, tovább működteti a Csökmei Kört,

szakmai konferenciákon vitázik, szemináriumokat tart a Károli Gáspár Református Egyetemen. Publikációi zömében Karácsony Sándor tanítását, örökségét élteti, adja tovább. De nem csak az övét! Áldozatos szervezői, majd szerkesztői munkája nélkül nem jelenhetett volna meg például a péceli Fáy Ferenc költőnek, az emigráns magyar líra kiemelkedő alakjának az életművét bemutató kötet.¹

Heltai Miklós közmegebecsülésnek örvend. Munkáját Apáczai Csere János-díjjal ismerte el a szakma, Pécel város díszpolgárának, a református egyház-község presbiterének választotta.

A Péceli Települési Értéktár Bizottság tagja, a református óvoda patronálója, akinek legkedvesebb szabadidős elfoglaltságát (óráit) a nyolc unokája körében töltött órák jelentik. A Heltai „nagy családban” édesapjuk halála (1989) óta Miklós a *primus inter pares*, aki igyekszik összetartani a gyermekáldásban gazdag (virulens) család tagjait, akiket név szerint szeretnék köszönteni. A második testvér az 1942-ben született Heltai Terézia (dr. Bene Sándorné) az ELTE BTK-n 1965-ben magyar-latin-könyvtár szakon végzett, az Egyetemi Könyvtár Régi Magyar Könyvek Tára nyugalmazott főkönyvtárosa. 1944-ben született dr. Heltai Pál, aki 1962–1967 között az ELTE BTK-n angol-orosz szakon végzett. Az Eötvös Kollégium tolmácsversenyének győztese, három egyetem oktatója, az ELTE címzetes egyetemi tanára. Az angol nyelvoktatás és fordítás alapműveinek szerzője. Az 1945-ben született Heltai Julianna (Urbán Rudolfné) a szegedi Főiskola után általános iskolai tanárként dolgozott Kartaltól, Péctől Budapestig... 1946-ban született Heltai György, róla, mint a kitüntetett másik félről, később szólok. 1948-ban született Heltai Katalin (Gyulay Sándorné) a főiskolát követően Pécelen kezdett tanítani. Gyermekszülés szövődményében 1974-ben elhunyt. Az 1950-ben született dr. Heltai János 1970–1975 között az ELTE BTK-n magyar-latin szakon, Eötvös kollégistaként végzett. Pályáját az Országos Széchényi Könyvtár Régi Nyomtatványok Tárában kezdte, a Régi Magyar Nyomtatványok Tára könyvsorozat szerkesztője és szerzője, a szakma tudósa. 1992 óta a Miskolci Egyetemen is dolgozik, egyetemi tanár. 1952-ben született Heltai Bálint a főiskola után egyetemet is végzett gimnáziumi tanár. Családjával Turán él, ott tanít, kutat. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a helyi Vigyázó Kör oszlopos tagja, tudományos konferenciák szervezője.

A Heltai nagycsalád gyermekeink felsorolása hosszú lenne, összesen huszonhárman vannak. Szép számmal vannak már unokáik is (25), sőt már egy dédunoka is hamarosan megérkezik.

*

A Márton Áron-émlékérem – megosztott kitüntetés – másik felét szakmai és közéleti munkássága elismeréseként dr. Heltai Györgynek adományozta az Alapítvány kuratóriuma.

1 *Fáy Ferenc összegyűjtött versei*. Szerk., sajtó alá rendezte, utószót írta Heltai Miklós. Budapest, 2015, Széphalom Könyvműhely.

Heltai György 1969. július elsején szerzett kitüntetéses középiskolai tanári oklevelet az ELTE TTK kémia–fizika tanári szakán. 1969. szeptember 1-jén lépett munkába a Gödöllői Agrártudományi Egyetem (ma Szent István Egyetem) Mezőgazdaságtudományi Karának Mezőgazdasági Kémiai Tanszékén. Teljes pályafutása egyetlen munkahelyen zajlott, ahol végigjárta az egyetemi oktatói pálya minden állomását. 1981-ben egyetemi docensi, 1991-ben pedig egyetemi tanári kinevezést kapott. Pályafutása során számos vezetői tisztséget betöltött; volt dékánhelyettes, dékán, rektorhelyettes, tanszékvezető, szakvezető, doktoriiskola-vezető. Négy és fél évtizedes pályája során az egyetemén oktatott valamennyi kémiai jellegű diszciplína oktatásában részt vett: a felvételi előkészítéstől kezdve a graduális, a posztgraduális és doktori képzési szintekig. Megírta az oktatómunkájához szükséges egyetemi jegyzeteket, s előadásai anyagát számítógép-hálózaton is hozzáférhetővé tette. Megszervezte, illetve kidolgozta a környezetmérnöki szak tantervében kötelező tárgyként szereplő kémiai diszciplínák oktatását: Általános és Szervetlen Kémia, Analitikai Kémia, Környezetvédelmi Analitika, Környezetkémia, Szerves Kémia, Fizikai Kémia, Vízanalitika, Műszeres Környezetvédelmi Analitika és Monitoring.

Az Eötvös Collegium tudós-tanárainak példáját követve, a kémiai alapkutatást már egyetemi évei alatt elkezdte a spektrokémiai analízis területén. Szakdolgozatát (1969), egyetemi doktori értekezését (1973) és kandidátusi értekezését (1979) egyaránt emissziós atomspektroszkópiai témában készítette.

Az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékének két kiváló, iskolateremtő professzorával, dr. Török Tiborral és dr. Zimmer Károllyal került szoros tanítványi és munkatársi kapcsolatba. Tudományos dolgozatainak jelentős része a velük alkotott munkaközösség terméke, s e körben jutott el szakterülete nemzetközi tudományos fórumaira, intézményeibe. Így került munkakapcsolatba például a Kassai Műszaki Egyetem Kémiai Tanszékén Flórián Károllyal, aki 1993–1996-ig ennek az egyetemnek a rektora volt, vagy szakterülete legfontosabb európai kutató intézetével: a dortmundi Institut für Spektrochemie-vel.

Ott 1987-ben és 1988-ban másfél évig a Humboldt Alapítvány ösztöndíjával, G. Tölg, illetve J. A. C. Broekaert professzor munkatársaként foglalkozott a mikrohullámmal indukált nemesgáz plazmakisülések (MIP) atomemissziós spektroszkópiai sugárforrásként történő alkalmazásával.

A Gödöllői Agrártudományi Egyetemen történt alkalmazása óta foglalkozik gyakorlati irányú agrokémiai és környezetkémiai kutatásokkal, s az ezekhez kapcsolódó analitikai problémák megoldásával. A Szent István Egyetemen 1993-ban megkezdett PhD-képzés két alprogramjában is vezető oktatóként kapcsolódott be a műszeres analízis és környezetkémia tárgyak oktatásával. A 2000-től működő Környezettudományi Doktori Iskola alapító tagja, 2009–2013 között az iskola vezetője. Eddig 13 doktorandusz szerezte meg vezetésével PhD fokozatát, jelenleg négy doktorandusza készül fokozatszerzésre.

2006-ban megvédte Elemanalitikai és speciációs analitikai módszerek kifejlesztése és alkalmazása mezőgazdasági-környezetvédelmi célokra című MTA

doktori értekezését. Tudományos folyóiratokban közel kétszáz közleménye jelent meg, két könyv társszerzője, meghívott előadóként, több esetben szervezőként is rendszeresen részt vesz szakterülete hazai és nemzetközi konferenciáin. A Magyar Kémikusok Egyesületén belül működő Magyar Spektrokémiai Társaság alapítója, elnökségi tagja. 2015-ben megválasztották a Társaság társelnökének. Szakmai munkájának elismeréseként dr. Heltai György professzor jó pár előléptetésben részesült; 2013-tól a Szent István Egyetem (SZIE) professor emeritusa. Számos szakmai kitüntetést vehetett át.

Gödöllői kollégistatársam, Heltai Gyurka, a debreceni ifj. Szalay Sándorral együtt TTK-s hallgatóként – az akkor százéves intézmény tradíciói folytán – kivételesen jutott be a „bölcész” Eötvös Kollégiumba. Minden téren helytálltak csakúgy, mint a régi Collegiumban a „dögészek”. Jól tanultak, szakkollégisták voltak, részt vettek hagyományörző nemzeti ünnepinken, rendezvényeinken, a „testvérkollégiumi” kapcsolatok építésében, a Nagyteremben zajló csütörtöki estjeinken, amelyek olykor heves vitákkal éjszakába nyúlva zárultak. Aktív részesei voltak a kollégiumi életnek; szerepeltek a műsoros esteken, velünk együtt mulattak a bálokon, a „bömböldében”.

Hazatérvén dr. Heltai György bekapcsolódott s azóta is részt vesz Gödöllő város és az Egyetem közéletében. Az édesapja által alapított Városi Múzeumban és Könyvtárban működő Értelmiségi Kör szervezését – családi hagyományként örökítve az értelmiség közösségformáló szerepének fontosságát és fenntartását – apja halála után ő folytatta.

De nem csak a helyi értelmiségi közösségben vállal szerepet. Tagja az Eötvös Kollégium Baráti Körének, és megalakulása óta támogatója a Bethlen Gábor Alapítványnak is. S hogy a tagságot és az Alapítvány céljait meggyőződésből támogatják, ezt bizonyították a Bethlen Gábor egészalakos bronzszobrának felállításakor is. A jórészt közadakozásból megvalósított szoborállítási adománygyűjtéskor a Heltai család és Gödöllő város Értelmiségi Körének tagjai igen jelentős összeggel és időben segítették elő, hogy 2013. október 23-án szoboravató nemzeti ünnepet rendezzünk Erdély fővárosában. Teleki Pál örökségének gondozásában régi, hű partnerek vagyunk. Heltai György és neje (született Gyulay Katalin) – s révükön a Gödöllői Értelmiségi Kör tagjai – szerepet játszottak Rieger Tibor Magyarok Nagyasszonya szoboradományának a Csallóközben történt fölállításában is. *A kolozsvári Bethlen Gábor szoborállítás emlékezete* és a *Szíves kalauz a királyfiakarcsai Magyarok Nagyasszonya-szoborhoz* című – nem forgalmazott – kiadványainkat Gödöllőn sokan megkapták, mivel azt viszonzásul – a közadakozásban, szoborállításban, a határon túli két szoboravató ünnepségen résztvevők számára – készítettük köszönetünk jeléül. Nevüket a BGA *Aranykönyve* őrzi!

A Heltai család élete a „minőség forradalmát” valósította meg. Példaként kell álljon zűrzavaros, értékválságos napjainkban, s tennünk kell érte, hogy hatása legyen a következő generációkra is! A Kuratórium ezt szem előtt tartva, hűséges nemzetnevelő szolgálatuk, eredményes munkájuk elismeréseként mélt

tán adományozta a – nemrég elhunyt – Szervátiusz Tibor szobrászművész alkotta Márton Áron-émlékérem kitüntetését megosztva: a gödöllői Heltai „nagycsaládnak”, illetve a Szent István Egyetem tudós-tanárának, Heltai Györgynek.

Isten áldja meg és éltesse őket sokáig!

Bakos István

Pék László

„Ti megbecsültök minden rendet
Melyen a béke alapul,
De ne halljátok soha többé
Isten ígését magyarul?
És gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot és az iskolát!”

Reményik Sándor, a kisebbségi sorba kényszerült erdélyi költő szavai ezek 1925-ből. A versszakok refrénje azóta ima lett, és nemzeti parancs: „Ne hagyjátok a templomot, a templomot és az iskolát!”

A Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriuma úgy döntött, hogy 2018-ban a Márton Áron-émlékérmeket Pék László felvidéki magyar oktatáspolitikusnak adja. Rövid méltatásunkban azt szeretnénk bizonyítani, hogy ez nagyszerű döntés volt!

Talán kezdjük a végén! 2010-ben, az első kétharmados választási győzelem után megváltozott a magyarországi nemzetpolitika, nemcsak nevében, de tartalmában és mindennapi gyakorlatában is. Ennek keretében jött létre a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács, amely a magyarság számára fontos, tehetséges fiatalok felkutatását és támogatását tűzte ki célul az egész Kárpát-medencében. Pék László kezdeményezésére 2011-ben megalakult a Felvidéki Tehetségsegítő Tanács, amely több olyan programot bonyolított le és végez ma is, amely a fiataloknak a helyi földrajzi, történelmi, irodalmi és zenei értékek bemutatásával és megismertetésével ad lokálpatrióta alapot magyarságuk megismerésére, vállalására és mindennapi megélésére. Ők a „Kincskeresők”, sőt a tapasztalatok alapján mondhatjuk, hogy a kincstalálók!

És akkor vissza az elejére! Pék László 1951-ben a ma már Galántához tartozó Taksonyban született. Abban az akkor még szinte színtiszta magyar faluban, amely Árpád fejedelem unokájáról, a honfoglaló törzsek egyikének vezetőjéről kapta a nevét. Egyes források szerint itt kereshetjük Taksony vezér sírját is. Kitüntetettünk itt, ebben a történelmi miliőben végezte elemi iskoláit.

Középiskolába a neves kassai Magyar Ipariskolába járt. Négy esztendő telt el Kassán, abban a városban, ahol minden kő Rákócziról beszél. És abban a 150

éves múltra visszatekintő, jó szellemű műszaki középiskolában szívta magába a reál és humán tudományokat, amelyet az elmúlt években Magyar Örökség Díjjal és Esterházy János Emlékéremmel is elismertek az arra figyelmezők.

Pék László egyetemi tanulmányait Pozsonyban, a Comenius Egyetemen végezte. 5 évet tölteni Pozsonyban, a koronázó városban, a reformkor bölcsőjében mindenkit megérinthet, de egy magyar fiatalra egész életét befolyásoló hatással lesz. Az egyetem névadója pedig az a magyar ősoktól származó Jan Amos Szeges Komenský, aki a felvilágosodás idején elterjedt szokásnak megfelelően a latinos Comenius nevet vette fel, elismert lelkész, pedagógus és író volt, és Lorántffy Zsuzsanna hívására két esztendő tanított Sárospatakon is.

Pék László 1975-ben matematika-földrajz szakos tanári diplomát szerzett, és szülővárosában, Galántán, a Kodály Zoltán Gimnáziumban kezdett tanítani. Galántán, ahol az Esterházyakkal találkozik az ember lépten-nyomon, és amelyet zenéjén és táncain keresztül az állomásfőnök fia tett világszerte ismertté.

Mi ez, ha nem predestináció! Ez a sok találkozás, ez a szellem, amely érintette Pék Lászlót az életre való felkészülése során, eleve elrendelte sorsát, életpályáját is.

Elhivatottsága kiemeli kollégái közül, hamarosan az iskola igazgatója lesz. Már ekkor szembetalálja magát a csehszlovák hatalommal, mert felemeli szavát a kétnyelvű oktatás ellen. Félreállítják, de dolgozik tovább, tanulmányi versenyeket, diákkonferenciákat szervez, hogy bemutassa, a magyar diákok felveszik a versenyt szlovák társaikkal.

2002-ben alapító tagja, majd 12 évig elnöke a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének. Az alapítók felismerték a szükségességét annak, hogy össze kell fogni a magyar pedagógusokat, fel kell készíteni őket a kisebbségi sor kihívásaira, továbbképzésekkel erősíteni bennük a magyar szellemet a nyomuló asszimilációval szemben. Erőfeszítéseik ellenére egyre csökkent a magyarul tanuló gyerekek és a magyar iskolák száma. Ekkor találtak egymásra a Rákóczi Szövetséggel, amelynek karizmatikus vezetője, Halzl József az ún. Beíratási Programban látta, remélte a megoldást, abban, hogy meg kell keresni a magyar családokat, és rábírní őket, hogy gyermekeiket magyar iskolába adják, és mindent még ösztöndíjjal is támogatni. A programba a helyismeretet és az adatbázist a Pedagógus Szövetség hozta, a szervezést és a pénzt a Rákóczi Szövetség adta, felhasználva erre az általa létrehozott Város és Vidéke Célalap hálózatát is. Most, így tízegynéhány év távlatából visszatekintve, megállapíthatjuk, hogy az együttműködés sikeres volt, a demográfiai tendenciák ellenére a magyar diákok számának csökkenése előbb csak megállt, aztán számuk növekedésnek indult. Egyre többen látták be, hogy a magyar közösség megmaradásának alapja az anyanyelvű oktatás. Ekkor ismerték el a Szlovákiai Magyar Pedagógus Szövetség munkáját a felvidéki magyar politikusok által létrehozott Pro Probitate – Helytállásért-díjjal és a Rákóczi Szövetség által alapított Esterházy János emlékéremmel. És a Szövetséget vezető Pék Lászlót is, aki komolyan vette, hogy „ne hagyjátok az iskolát”!

2014-ben, 12 évi elnökség után leköszön tisztségéről, de nem áll meg dolgozni a gyerekekért, a magyar közösségért. Energiáját a már említett Tehetségsegítő Tanács munkájába fekteti. Mentorálnak, tehetségpontokat hoznak létre, konferenciákat szerveznek, meghonosítják a helyi ismeretek tanítását, a regionális értékek és kultúrtörténeti emlékek megismertetését, beemelését a tananyagba.

De nem áll meg itt sem, maga is tanít, már tanárokat tanít, segédanyagokat, tankönyveket ír és szerkeszt, szervezője több természettudományokat népszerűsítő programnak, tehetségfesztiválnak és országos tanulmányi versenynek.

És még nem is beszéltünk arról, hogy a már nyugdíjas, de még vissza nem vonult Pék László azóta is tevékeny, a felvidéki magyarság megmaradásáért ténykedik az élet minden területén: megyei és települési önkormányzati képviselő, Csemadok-aktivista, a magyar párt oktatási szakértője, ismeretterjesztő kiadványok szerzője, a tehetséges fiatalok istápolója, a katolikus egyházi közösség segítője. (Mert, ugye, „ne hagyjátok a templomot!”.)

És most így a vége felé még néhány szót Márton Áronról, a díj névadójáról!

Ugyanazt tette Márton Áron Erdélyben, mint Esterházy János a Felvidéken. A nehéz időkben kiállt sorstársai mellett, a Krisztustól kapott erőt átadta elnyomott és szenvedő magyarjainak, lelket öntött beléjük a megszállók kegyetlenségeinek elviselésére, a kisebbségi sors méltó megélésére. Mi, felvidéki magyarok, akik jól ismerjük Esterházy János küzdelmes életét és mártíromságát, mondhatjuk, hogy Márton Áron volt Erdély Esterházy Jánosa!

Jelentős díj ez a Márton Áron-díj! Tisztelt Pék László, kedves barátom! Légy büszke rá, hogy mostantól ennek a díjnak a tulajdonosa vagy!

Martényi Árpád

Tamási Áron-díjas

Papp Endre

AKI AZ IGAZSÁGOT AKARJA – PAPP ENDRE TAMÁSI ÁRON-DÍJÁRA

„Szellem mindig és mindenben lesz” – idézi Papp Endre a *Bölcső és koporsó* című tanulmányában Tamási Áront. A *mindig*: örök reménységünk. A *mindenben* hite: örök küzdelmünk. Hogy mindenben legyen szellem, a létezés teljességét átsugárzó emberi energia. Küzdelem és szívós munka, amit Papp Endre több mint két évtizede folytat irodalomtörténészként, kritikusként, szerkesztőként. Az élet értelmességéért folytatott küzdelem és munka: hivatás. Elhivatottság.

Nincs ma olyan kortárs irodalmár, aki ilyen elhivatottsággal gondolná újra és újra hagyomány és érték, hagyomány és idő kapcsolatát. A nemzeti kultúra tovább élésének módozatait vizsgálva tulajdonképpen a nemzet mibenlétét kutatja, időbeli létmódját, szükségszerű változásait és olykori torzulásait. A nemzet létmódja, szögezi le, „alapvetően szellemi és erkölcsi természetű”, miközben hitet tesz amellett, hogy mindenkor el kell ismernünk a „változatok sokféleségét”.

Szentenciózus premisszák egyfelől, a sokféleség befogadása másfelől: ez a látszólagos ellentmondás magától értetődően oldódik fel Papp Endre irodalmi és szerkesztői munkásságában. Tizenkilenc éve lett a *Hitel* szerkesztője, mestere, Görömbei András hívására, s nem rettent meg a kihívástól: a magyar irodalmi, sőt szellemi élet központjába, a legkiválóbb költők és írók közé kerülve is önállóan és kreatívan gondolkodott. Például arról, hogyan lehetne a pályakezdők és a beérkezettek közötti generációra felhívni a figyelmet. Egyedülálló sorozatot tervezett és vitt véghez: *A névjegy*en fiatal alkotókat mutatott be nagyinterjúval (ezeket mind maga készítette), tanulmánnyal (egy-két esetben itt is ő a szerző) és néhány művükkel. Csak mutatóba néhány a 24 névből: Jónás Tamás, Lackfi János, Méhes Károly, Rott József, Szentmártoni János, Grecsó Krisztián, György Attila, Hász Róbert, Molnár Vilmos. Ez a páratlanul széles merítésű anyag két kötetben jelent meg a Magyar Napló Kiadónál (*A névjegy*, 1-2).

S közben íródtak nagyívű tanulmányai és kritikái – többek között – Németh Lászlóról, Király Lászlóról, Ágh Istvánról, Száraz Miklós Györgyről, Visky Andrásról, Háy Jánosról, Tóth Erzsébetről, Fehér Béláról, Fekete Vincéről, Buda Ferencről, Léka Gézáról, Molnár Vilmosról, Cs. Szabó Lászlóról...

Tanulmánykötetei már címükkel is hitvallást fejeznek ki. *Megállni a megértésnél?* – kérdezi az első könyv, a megértés fölé helyezve az elveszett kulturális szerepek visszahódítását. *Szemléletünk próbája* – hirdeti a második, kritikákat összegyűjtő könyv, abban bízva, hogy a kritika – ő, letűnt idők! – a nemzeti paradigma kitüntetett hordozója lehet. *Azonos önmagával* – szól a harmadik kötet önértelmezésként is olvasható, de jóval tágabb horizontú címe. Papp Endre ugyanis elsősorban a közösségi identitás mibenlétére és annak irodalmi megvalósulásaira kíváncsi: „Az a hatás vált ki szépségérzetet, amely eddig a maga különös megfogalmazásában nem ismert igazságra találás létélményét közvetíti, s azért [...] tehető az azonosságtudat részévé, mert vágybeteljesítő is: a megértés közösségi természetének átélését teszi lehetővé.”

Negyedik könyve a Vári Fábián Lászlóról írt monográfia az MMA sorozatában, s most írja a mestere, Görömbei András munkásságát bemutató monográfiát. Visszaérkezett oda, ahonnan indult, mondhatnám hangzatosan, de ennél többről van szó: folyamatos gazdagodásról, kiteljesedésről. Nem csak, mert szerkesztőből felelős-, majd főszerkesztő lett a *Hitelnél*, felelőse annak, hogy a lap minden körülmények között megmaradjon, tovább éljen, felelős a laphoz szegődött fiatalabb nemzedékért; egész eddigi pályáíve az egyre elmélyülő, mind összefogottabb elméleti és történeti gondolkodásról tanúskodik.

A Bárka-, Pro Literatura-, Tokaji Írótabor- és Eötvös-díjas Papp Endrét idén a Tamási Áron Alapítvány Tamási Áron-díjjal tünteti ki. A kitüntetés mindig teher is a díjazottnak – de Papp Endre a Tamási-hősök fajtájából vétetett, így hát tudja, Tamásival vallja: „Aki az igazságot akarja, a legnagyobb terhet akarja.”

Nagy Gábor

Teleki Pál-érdemérmes

Zabolai Csekme Éva

Igazi örömmel tölt el bennünket, hogy a Teleki Pál Érdeméremmel egy nagyszerű magyar asszony munkáját ismerhetjük el, aki a Kárpát-medencei magyarság védelmét csendben, de annál következetesebb, kitaróbb háttérmunkával szolgálta egy életen át.

Zabolai Csekme Éva Miskolcon született. Édesapja nem tért haza a Don-nyarból – soha nem találkozhatott vele. Édesanyjával 1956-ban távozott Nyugatra. Iskoláit ott végezte: az innsbrucki magyar gimnáziumban érettségizett, Bécsben tanult evangélikus teológiát és szociológiát. Segédlelkészként, lelkészként szolgált. 1972-től az Evangélikus Világszövetség női irodáját vezette Genfben. 1981-től az UNICEF-nél, 1983-tól az ENSZ Nemzetközi Munkaügyi Hivatalában dolgozott. A 70-es évektől kezdve következetesen kiállt a határon túli magyarság érdekképviselőtéért. A Ceaușescu indította eszeveszett falurombolás elleni nemzetközi fellépés szervezésében pótolhatatlan szerepet vállalt. Társaival 160 ezres levélakciót szervezett, az ENSZ Emberi Jogi Bizottságánál elérték, hogy a szervezet kivizsgálja az ügyet, és elítélje Romániát. Svájcban – az ott élő magyarság vezetőivel összefogva – kezdeményezője volt az SOS Erdély és a Pro Kárpátalja munkacsoport létrehozásának. E minőségében is számos támogatást szerzett Kárpátalja számára: tevékenységének és a Nyugat-Európában élő magyarság támogatásának köszönhetően elsősorban iskolák épültek és újultak meg. A Magyarok Világszövetsége tisztségviselőjeként folytatta később is nélkülözhetetlen szervező, segítő munkáját szülőhazája és a trianoni békediktátummal elcsatolt területeken élő magyarság érdekében. Nemzetközi kapcsolatait e tisztségében is kamatoztatta – nemzetközi szervezetekkel és nagykövetségekkel levelezett. Több ismertető-elemző anyagot készített az utódállamokban élő magyarok helyzetéről. Az MVSZ elnökhelyetteseként hiánypótló szerepet játszott, és nagy munkabírással vett részt a magyar állampolgárságról szóló népszavazás sikeréért vívott harcban: előadásokat tartott, érvelt, nyilatkozott, járta az országot. Nemzetvédő munkájáért 1990-ben Márton Áron-émlékéremmel tüntették ki, 2014-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetésben részesült.

Zabolai Csekme Éva azok közé tartozik, akik magyarként Nyugaton, az ENSZ-ben és mindenütt, ahol lehetősége nyílt rá, nemcsak nagy odaadással, de kiváló érzékkel, alapos felkészültséggel használta ki a számára a cselekvő szolgálatra megnyíló lehetőségeket. Nyugdíjazása után hazatelepült, Nagykovácsiban él – nemzetéért itthon is, az eddig megszokott munkabírással harcol. Kérem, fogadja szeretettel a Bethlen Gábor Alapítvány elnöksége tiszteletének és nagyrabecsülésének jelét a Teleki Pál Érdemérem átadása alkalmával.

Bíró Zoltán

A Székelyföld jövőjéért ösztöndíj

Keresztes György Pál primor századik születésnapján határozta el, hogy tehetséges székely fiatalok számára ösztöndíjalapot hoz létre, és ennek kezelését a Bethlen Gábor Alapítványra bízta. Elhatározásának indíttatása kettős, a léczfalvi Keresztes családot Bethlen Gábor Nagy Fejedelem emelte nemesi rangra, valamint a Keresztes család mindig támogatta a tehetséges székely fiatalok tanulmányait.

Az alapító okiratot 2014-ben írtak alá, a kuratórium jelenlétében.

Az ösztöndíjalap célja, hogy a Székelyföld kiemelkedő képességű, tehetséges fiataljainak kiválasztásához, méltó neveléséhez és továbbtanulásához hozzájáruljon. Ösztönözze a magyar tannyelvű iskolák tehetséggondozását, a kiválóak elismerését.

Az Alapítvány évente felhívás formájában meghirdeti a pályázatot. A felhívást megküldi székelyföldi oktatási intézményeknek és az Erdélyi Magyar Pedagógus Szövetségnek is.

Az ösztöndíjasok kiválasztásában fontos szerep jut az Alapítvány székelyföldi kitüntetettjeinek.

2015-ben az első ösztöndíjat Keresztes György primor személyesen adta át, az Alapítvány Vigadóban tartott díjkiosztó ünnepségén. Az ösztöndíjat Bartha Veres Anna, a Székely Mikó Kollégium akkor végzős diákja kapta.

2016-ban a második ösztöndíj átadásánál az ösztöndíj alapítója betegsége miatt nem tudott jelen lenni. Ekkor Csata Adél, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem doktorandusza kapta az ösztöndíjat.

2017-ben nem adtuk ki az ösztöndíjat, ezért 2018-ban két kitűnő székely fiatal veheti át a Székelyföld Jövőjéért ösztöndíjat.

Az ünnepélyes átadást az ösztöndíj alapítója, léczfalvi Keresztes György Pál már az Égi Hazából kíséri figyelemmel.

Csata Adél ösztöndíjasunk közösségi csoportot hozott létre Székelyföld Jövőjéért címmel, új és régi ösztöndíjasainktól ide is várunk híreket tanulmányaikról, terveikről, de várunk minden kedves érdeklődőt, támogatót, kövessék az ösztöndíjasok tevékenységét, fejlődését ezen az oldalon.

Magyary Rozália

Medgyesi Attila

Baróton született, Háromszék egyik legkisebb városában, Erdélyben. Általános iskolai tanulmányait a Baróti Gaál Mózes Általános iskolában végezte, a középiskolát pedig a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban, matematika-intenzív informatika szakon. Jelenleg a kolozsvári Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Kara Vezérléstechnika és automatizálási szakának II. éves hallgatója.

Medgyesi Attila tehetséges, sokoldalú fiatalember, aki elsősorban a reál tudományok (informatika, matematika és fizika) területén ért el eddig kimagasló eredményeket, ugyanakkor kiválóan énekel, táncol, szívesen vesz részt közösségi, önkéntes munkában. Ahogyan ő vallja magáról: „Elsősorban a matematika szeretete irányított a Székely Mikó Kollégiumba, ahol középiskolai tanulmányaimat végeztem. Itt nyílt meg előttem a világ. Mindig is érdekelték a számítógépek, mindenféle elektromos eszköz, és itt megadatott a lehetőség arra, hogy kipróbálhassam, megismerhessem ezeket közelről. Ebben a fizikatanárom segített a legtöbbet. Általa vehettem részt sok olyan projektben, versenyen, ahol megismerkedtem a technika új eredményeivel, tanulhattam, fejlődhettem.”

A Székely Mikó Kollégiumban a Bíró Béla tanár úr által vezetett matematika-szakkör hallgatója volt, ahol fejlett kombinatív képességével, logikus és következetes gondolkodásmódjával, lényegre törő, tartós megfigyelő-képességével, gyors problémamegoldó készségeivel tűnt ki a társai közül. Következetes munkájának eredményeit jelzik az országos és nemzetközi matematika-, informatikaversenyeken elért kimagasló eredményei. Ugyanakkor az iskola Tudós Klubjának is aktív résztvevője volt Attila, akiről a különféle robotok, miniszatellit építése során derült ki, hogy kreatív, nagyon jól átlátja a műszaki rendszereket, innovatív, kiválóan tudja ötvözni a tanórákon szerzett elméleti tudást és a gyakorlati feladatok kihívásait. Aprólékos és kitartó munkával kísérletezget, tervez, épít és programoz robotokat, autonóm eszközöket. Csapatával II. díjat és dicséretet szerzett az ESA (Európai Űrügynökség) által szervezett miniszatellit építési versenyen, illetve a RoboTec Nemzetközi Robotika versenyen.

Egyetemistaként gyakran visszajár a középiskolás diákokhoz, és tanácsadási munkát vállal robotika, elektronika vagy akár informatika témákban. Mentorként segítőkész, megbízható, pontos, és arra biztatja a kisdiakokat, hogy kezdeményező, alkotó munkával próbálják megvalósítani elképzeléseiket.

Attila egyetemistaként is folytatja a robotika területén elkezdett munkáját, mini meteo állomásokat épít, amivel egy iskolai meteo állomáshálózatot hozunk létre. A mérőállomások adatait egy honlapon lehet valós időben követni (jelenleg Kolozsvár és Sepsiszentgyörgy aktuális légköri adatait, de készül már egy Bukarestben felszerelt állomás is).

Attila színes egyénisége, szerény, példamutató magatartása mindig tiszteletet váltott ki társaiból, nevelőiből, jelezve azt, hogy olyan személyiség, akire mindig bizton lehet számítani, aki mindig tenni fog „Székelyföld jövőjéért”.

Pető Mária

Boér Máté

Igencsak nagy öröm és megtiszteltetés számomra, hogy engem kértek fel Boér Máté fiatal kutató méltatására abból az alkalomból, hogy neki ítélték a Székelyföld jövőjéért nevű ösztöndíjat.

Valakit laudálni általában akkor szokás, amikor már egy tekintélyes és példamutató munkásság áll a háta mögött. Boér Máté esetében viszont ez fordítva történik, ugyanis fiatal kutatóról van szó, aki még csak most kezdi ígéretesnek mutató tudományos pályafutását. Remélhetőleg évtizedek múltán majd az akkori laudáló tekintélyes és szerteágazó munkásságról számolhat be.

Boér Máté 1994-ben született Sepsiszentgyörgyön, középiskolai tanulmányait a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium matematika-informatika szakán végezte 2013-ban. Felsőfokú tanulmányait 2013–2016 között folytatta a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara magyar-angol szakán, majd 2016 és 2018 között ugyanott a Magyar Nyelvészeti és Irodalomtudományi Tanulmányok szakán magiszteri címet szerzett. Ezzel párhuzamosan, 2016-tól a klasszika-filológia szak magiszteri fokozatára is beiratkozott, ahol latin, ógörög és perzsa nyelvet tanult. 2018 őszén felvételt nyert a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Hungarológiai Tudományok nevű doktori iskolájába, ahol reményeink szerint néhány éven belül megszerzi a doktori fokozatot. Egyetemi tanulmányai alatt kiváló eredményeket ért el, szaktanárai szerint kitűnő filológusnak bizonyult. Kiválóságát nemcsak az egyetemi vizsgákon bizonyította, hanem megjelentetett tanulmányaival és rangos konferenciákon való részvétellel is, ahol magyar irodalomtörténet, klasszika-filológia, latin nyelvből való fordításai és neveléstörténet tárgykörében tartott előadásokat, illetve jelentetett meg tanulmányokat.

Tudományos érdeklődése a klasszika-filológiától a felvilágosodás századának művelődéstörténeti kutatásáig terjed. Eddigi kiadott és kiadatlan művei alapján megállapítható, hogy Boér Máté kitűnően, sőt példamutató módon igazodik el a szakirodalomban, kutatói adottságát bizonyítja a levéltári forrásanyag megfelelő használata. Stílusa kiforrott, képes az önálló kritikai gondolkodásra, mestere az értekező prózának. Mindez arra enged következtetni, hogy Boér Mátét a jövő nagy reménységei között tartsuk számon, és bizonyos vagyok abban is, hogy megfelelő támogatás esetén ez a fiatal kutató nemcsak reménység marad, hanem a messzemenően meg is hálálja a belé fektetett bizalmat.

Boér Máté eddigi rövid tudományos pályafutása alatt 11 tanulmányt, cikket jelentetett meg. Szakdolgozatát Kovásznai Sándor, a marosvásárhelyi református kollégium megbecsült tanárának nyomtatásban is megjelent két komédiafordításának az oktatásban betöltött szerepéről írta. Már ebben a dolgozatban (*Kútfők és reformok – adalékok Kovásznai Sándor fordítói munkásságához*), amely ugyan nem jelent meg, Boér Máté olyan kvalitásokat mutatott fel, amelyek a tapasztalt kutatóknak is dicséretére válnának. A dolgozat nyelvezete, szerkezete, okfejtése, a források kritikai használata már akkor sejtették, hogy kivételes tehetségű és szorgalmú diákról van szó. Magiszteri szakdolgozatában, melynek címe *A Somnium Scipionis három korai magyar fordításáról, különös tekintettel Kovásznai Sándor 1782-es Cicero-kötetének funkciójára*, a már megszokott magas színvonalon író, de időközben továbbfejlődött fiatal tudós szólal meg. Megállá-

pítása, témakifejtése, világos gondolatvezetése ebből a dolgozatából is kiviláglik, ezért nem is volt kérdés, hogy magas érdemjegyet kapott rá.

Publikációit magyar, angol és román nyelven jelentette meg. Érdeklődési területe az ókortól a felvilágosodás századáig terjed. Ennek megfelelően Cicero és Seneca szövegeit, valamint Kovásznai Sándor, Zágoni Aranka György és Kazinczy Ferenc antik szerzőktől való fordításait vizsgálta, valamint közreműködött különböző kiadványok latin szövegeinek vizsgálatában.

Boér Máté olyan ösztöndíjat kapott meg, amelynek célkitűzése, hogy olyan székely fiatalokat támogasson, akik tehetségesek, kiemelkedő képességűek. Boér Máté minden tekintetben megfelel ennek a kritériumnak. Fiatal, tehetséges, kiemelkedő képességű, aki remélhetőleg doktori tanulmányai befejezése után sem felejt el sem származását, sem a humánértelmiségi küldetését, hogy tudását az őt felnevelő közösségéért kamatoztassa. Én magam is székely lévén, büszke vagyok Boér Mátéra, és teljes bizalommal vállalom mentorálását.

Kolumbán Vilmos József

Bethlen Gábor-kutatói Ösztöndíj

Második alkalommal került sor a Lezsák Sándor elnök javaslatára 2017-ben létrehozott Bethlen Gábor-kutatói Ösztöndíj odaítélésére. Idén pályázat alapján döntöttünk az ösztöndíjról.

A Bethlen Gábor Alapítvány és a Lakiteleki Népfőiskola által meghirdetett pályázatot olyan fiatal Kárpát-medencei főiskolai és egyetemi hallgatók számára írtuk ki, akik a bölcsészet- vagy társadalomtudományok valamelyikével vagy művészettörténettel foglalkoznak. A szakmai zsűri kilenc témakört jelölt ki a pályázati felhívásban (*Bethlen Gábor pályafutásának kezdeti évei – út a fejedelemséig; Bethlen Gábor, Erdély fejedelme – Erdély aranykora; Bethlen Gábor külpolitikája; Bethlen Gábor egyház- és valláspolitikája; Bethlen Gábor művelődés- és oktatáspolitikája; Bethleni örökség a 21. században – Mit tanít nekünk a fejedelem?; Bethlen Gábor utóélete, hatása a magyar közgondolkodásra a 17. századtól napjainkig; Udvari reprezentáció Bethlen Gábor udvarában; Művészet és építészet Erdélyben Bethlen Gábor korában*). Több mint ötven összefoglaló készült el, a húsz első körben továbbjutottból végül tizenötön készítették el a pályamunkát. A szakmai zsűri – Bakos István, Bíró Zoltán, Házi Balázs, Nagymihály Zoltán és Szalai Attila – öt személyt díjazott, a színvonalas munkák közül egy első és négy második helyezettet jelölt ki.

A Bethlen Gábor-kutatói Ösztöndíj idei díjazottai:

1. díj: Molnár Attila (*Eötvös Loránd Tudományegyetem, Novum Castrum Propugnaculum – „...mert csak az egy hely maradjon meg nekem, a többivel semmit nem gondolok...”*)

2. díj: Bíró István (Eötvös Loránd Tudományegyetem, *Bethlen Gábor – az állandóság embere az átmenetek korából*), Braun Zsolt Zoltán (Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Babeş-Bolyai Egyetem, *Bethlen Gábor és az Erdélyi Fejedelemség diplomáciája és diplomatái két évszázad szintézisében*), Kovács Veronika Luca (Károli Gáspár Református Egyetem, *Bethlen Gábor és Anglia kapcsolata*); Varga József (Miskolci Egyetem, *A jezsuiták tevékenysége a Bethlen Gábor alatti Erdélyi Fejedelemség területén*).

Hágen Ádám

Összeállította Nagymihály Zoltán

